

HHS

1. Het academisch jaar is alweer voorbij. Voor sommigen waren er teleurstellingen in de studie, anderen zijn blij met de behaalde resultaten. Ik hoop dat we allen verwonderd zijn over het na-denken van Gods gedachten; dat is het wezen van de theologie: **fides quaerens intellectum**. Dan zijn we nooit uitgedacht; hoe meer we nadenkend mediteren, hoe meer reden tot verbazing, verwondering, aanbidding. Bovendien het besef hoe klein en begrensd we zijn en hoe groot God is. Zodra wij denken dat we de theologie in onze binnenzak hebben, moeten er rode alarmbellen gaan rinkelen. Immers, wij kennen ten dele en we zien door een spiegel in een duistere rede.
2. In januari bracht ik in een vergadering met de commissie opleiding en vorming mijn VU-jaargesprek aan de orde waarin mijn onderzoeksfactor was teruggebracht, wegens het onderwijs en de verantwoordelijkheden rondom rectoraat en hoogleraarschap. Ik bedoelde het als een aandachtspunt voor de komende jaren, maar de commissie heeft dit signaal zeer adequaat opgepakt, hetgeen ertoe heeft geleid dat in de laatste synodevergadering het voorstel goed gekeurd werd om het vak **apologetiek** met ingang van het volgende jaar te laten verzorgen door de collega's Hoek en Spruyt.
3. Aan de faculteit is de afgelopen maanden een **profieldiscussie** gevoerd. Vijftien jaar geleden was de theologische faculteit van de VU nog een opleiding voor de toenmalige Gereformeerde Kerken in Nederland. Dit contract werd opgezegd, zodat de faculteit naar nieuwe wegen heeft gezocht. Inmiddels zijn er tien seminaria aan de VU gevestigd: Van hersteld hervormd tot een opleiding boeddhisme. Dit brengt de vraag met zich mee wie we nu eigenlijk zijn, wie we willen zijn en waar we heengaan. Een spannende vraag is ook de verhouding tussen theologie en religiewetenschappen. In de laatste bijeenkomst op 6 juli bleek wel dat de faculteit haar bestaansrecht ontleend aan de theologie. Het lijkt er dan ook wel op dat dit in de naam een plaats blijft behouden. Wat mij betreft, is de theologie het kader om naar religiewetenschappen te kijken.
4. De media hebben erover bericht dat de VU van het ministerie van Onderwijs en Wetenschappen een zogenaamde **lumpsum** regeling heeft gekregen ter (gedeeltelijke) bekostiging van de verschillende seminaria. Inmiddels hebben we verschillende vergaderingen met deze seminaria achter de rug, er is een seminariaraad in oprichting en er zijn contouren ontwikkeld waarbinnen concrete contracten per seminarie kunnen worden gesloten. Voor het Hersteld Hervormd Seminarium is deze bijdrage lang niet voldoende, maar het betekent wel dat we in de toekomst een bescheiden overheidssupport tegemoet kunnen zien.
5. Het bestuur van de **Hersteld Hervormde Vrouwenbond** heeft besloten om het komende jaar actie te gaan voeren voor het seminarium. We zijn onze vrouwen erg dankbaar voor deze blijk van verbondenheid en betrokkenheid, terwijl we ernaar uitzien dat deze relatie door de actie wordt bestendigd en verdiept. Overigens heb ik begrepen dat er ook

studenten zijn gevraagd om hier en daar bij een plaatselijke vrouwenvereniging voorlichting te geven. Misschien een idee voor anderen?

6. De **opening van seminariejaar** is DV 1 september in het kerkgebouw van de hersteld hervormde gemeente te Putten (Henslare 2) en begint om 19.30. Iedereen is van harte uitgenodigd met familie en bekenden in de breedste zin van het woord. Na de opening hoop collega Schreuders de meditatie te verzorgen, terwijl ondergetekende aan de beurt is voor een inleiding die ditmaal zal gaan over 'Jonathan Edwards en reveil'.
7. De **opening van het faculteitsjaar** is DV 4 september en begint om 10.00 in het auditorium. Na de welkomstwoorden door de rector van de PThU en de decaan van de faculteit worden internationale studenten welkom geheten en wordt het woord gegeven aan Karen Armstrong tot 11.30. Nadere gegevens staan op de website van de faculteit.
8. Vanuit het HHS wordt het komende **reformatiejaar** een publieke collegeserie in samenwerking met Driestar-Educatief. Dit jaar zijn er DV drie colleges in Gouda en volgend jaar opnieuw. Voor dit jaar zijn de data:
 - a. 15 spt. R. van Kooten, vreemdelingschap
 - b. 29 sept. P. de Vries, Sola Scriptura
 - c. 13 okt. W. van Vlastuin, rechtvaardiging

STUDENTENRAAD

Als Studentenraad (SR) hebben we geprobeerd het afgelopen cursusjaar de belangen van de studenten te behartigen. Het leek ons goed om jullie via deze nieuwsbrief bij te praten over onze bezigheden.

1. De **samenstelling** van de SR is op het moment als volgt:
 - Jaar 1: Henk Ottema;
 - Jaar 2: Alexander den Hartog;
 - Jaar 3: Eelco Verhelst;
 - Jaar 3/4 (vierdejaars bachelor): Eimert Haakmeester;
 - Jaar 5: Thomas Bakker (secretaris);
 - Jaar 6: Jan Willem Bonenberg (voorzitter).

Joris Vroegindewey moest in verband met zijn ziekte het lidmaatschap van de SR opgeven. Henk Ottema nam zijn plaats in, waarmee we blij zijn. In september zullen we een nieuwe vertegenwoordiger zoeken voor het eerste jaar. Onze voorzitter, Jan Willem Bonenberg, zal de SR dan achter zich laten in verband met de afronding van zijn studie. We hopen in een volgende vergadering een nieuwe voorzitter te kiezen.

2. Als eerste mag worden vermeld dat de SR blij is met de door COV genomen beslissing om **Latijn** een plaats te geven binnen het curriculum. We hebben ons hier in de eerste jaren van ons bestaan veel mee bezig gehouden en zien deze stap als een verbetering van de studie. Studenten krijgen op deze manier beter de gelegenheid zich te bekwamen in het Latijn dan in het verleden, toen zij deze taal moesten leren naast hun curriculaire vakken.

3. Het afgelopen jaar hebben we ons in zes vergaderingen voornamelijk met drie zaken beziggehouden.
- a. In de eerste plaats is dat het onderwerp ***Bijbelvakken in het programma***. Als SR hebben we geconstateerd dat er een groeiende zorg is onder studenten over hun kennis van Bijbelvakken. Vakken als Inleiding Oude Testament en Inleiding Nieuwe Testament worden gegeven door VU-docenten. Een stevig tegenwicht daartegen is er niet, hoewel dr. De Vries in zijn colleges Bijbelse Theologie enige handvatten biedt. Dat kan echter slechts in de marge gebeuren tijdens deze colleges, omdat het een bijbels-theologisch vak betreft. Het lijkt ons als SR goed om deze zwakke plek in onze opleiding tot dienaren des Woords te versterken. Wij breken een lans voor het invoeren van een 6-puntsvak, waarin een inleiding wordt geboden op het Oude en op het Nieuwe Testament. We hebben dit voorgesteld richting de Commissie Opleiding en Vorming (COV) en de docentenvergadering. We zien met verwachting uit naar het vervolg.
 - b. Het tweede onderwerp dat onze aandacht vroeg, is het ***organiseren van de jaaropening***. In 2014 organiseerde de SR de eerste opening van het academisch jaar, omdat het ons goed leek het jaar bij een open Bijbel en met gevouwen handen aan te vangen. Het stemt tot dankbaarheid dat we D.V. 1 september onze vierde jaaropening mogen hebben. Ze wordt gewaardeerd door studenten en belangstellenden. De SR ziet het daarom ook als haar taak om jaarlijks deze opening te organiseren. Hierbij willen we ieder jaar een locatie zoeken in een andere regio van het land, zodat de kerkelijke gemeenten in die regio extra uitgenodigd worden te komen en mee te leven met het HHS. Met het oog op 1 september willen we alle studenten van harte uitnodigen om te komen en familie en vrienden mee te nemen.
 - c. Het derde waarmee wij ons bezighielden, is het ***coachingstraject voor eerstejaars***. De afgelopen jaren is de informatievoorziening voor eerstejaars een belangrijk agendapunt geweest. Ieder jaar opnieuw bleek de informatie over de studie in het algemeen en het HHS in het bijzonder voor eerstejaarsstudenten niet helder genoeg te zijn. Als SR zetten we ons ervoor in om de informatievoorziening te verbeteren. Terugziende op de afgelopen jaren is er zeker een verbetering te constateren. Echter, om de nog steeds voorkomende problemen waar eerstejaars tegen aanlopen te tackelen, hebben we bedacht aan iedere eerstejaarsstudent een 'maatje' uit de master te koppelen, aan wie hij al zijn vragen kan stellen. Het voorstel werd door de studenten positief ontvangen, gezien het aantal aanmeldingen van masterstudenten om in het komende studiejaar 'maatje' van een eerstejaarsstudent te worden. Dank hiervoor! We hopen op deze manier te kunnen voorkomen dat de eerstejaars tegen allerlei praktische problemen aanlopen, om zo hun studie te kunnen veraangemen en bevorderen.

4. Uit het bovenstaande blijkt dat de SR niet stil heeft gezeten. We zijn de Heere dankbaar voor alles wat Hij ons gaf te doen. De SR is er voor de studenten. We willen jullie ertoe oproepen **gebruik te maken van de SR**. Heb je vragen over de studie, voorstellen tot verbetering van de opleiding – laat het ons weten. Dat kan via de vertegenwoordiger van je jaargroep. Het kan ook per mail, via het emailadres van de SR: studentenraadhs@gmail.com.

VERBUM DOMINI MANET IN AETERNUM (4)

We stonden reeds driemaal stil bij de huidige stand van zaken ten aanzien van de leer van de Schrift. Het komt mij voor dat de volgende aandachtspunten vandaag relevant zijn (de dikgedrukte titel is voor dit nummer van de nieuwsbrief).

1. *viva vox*
2. *De plaats in dogmatiek*
3. *heilswoord en heilsdaad*
4. ***viva vox of dode letter***
5. *organische inspiratie*
6. *inerrancy*
7. *hermeneutiek*
8. *slot*

1. Viva vox of dode letter

Als we zeggen dat Gods Woord de Zelfopenbaring van de levende God is en dat we Zijn stem in Zijn Woord horen, kan dat de vraag oproepen naar de waarde en het gezag van het op schrift gestelde woord. Raken we door het boek van de Bijbel niet bij de levende God en het levende woord vandaan? Het gaat in de Bijbel toch om een oud boek? Wat moeten we met gestolde woorden en dode letters? Zijn de woorden uiteindelijk geen menselijke vormgeving van het levende Woord van God, zodat we de menselijke kant kunnen relativeren om tot Gods stem door te dringen? Betekent dit niet dat we moeten onderscheiden tussen Christus in het Woord en de schriftelijke vormgeving daarvan? Wordt de Schrift anders niet een soort papieren paus?

Onlangs had ik een gesprek met een hersteld hervormde collega die zich afvroeg of de gereformeerde traditie de Bijbel niet te heilig heeft gemaakt. Wij menen dat we de waarheid hebben, zonder de Waarheid te kennen. Plegen we dan geen afgoderij met de Schrift? De Bijbel is toch niet meer dan een aantal letters? Ik hoorde in zijn kritische houding naar het schriftgeloof ook iets van vrees voor letterknechterij en een pleidooi voor een mystiek die dieper gaat dan het Schriftgeloof.

Hij verwees in dit verband ook naar uitspraken van Augustinus in *De Doctrina Christiana* 1.39.42 dat we de Schrift niet langer nodig hebben als we volwassen zijn in geloof, hoop en liefde. Augustinus verwijst in dit verband naar de opmerking dat de profetieën voorbijgaan (1 Kor. 13).

Om met dit laatste te beginnen. Augustinus merkt een paar paragrafen eerder op dat het geloof waggelt als het gezag van de Schrift waggelt. Dus als we ons beroepen op Augustinus moeten we recht doen aan de hele Augustinus. Dan blijft het natuurlijk wel staan dat Augustinus voor protestanten een vreemde opmerking maakt. De kerkvader bepaalt ons erbij dat er een reëel gevaar is dat we de Schrift als een papieren paus hanteren en dat we heel goed met de letter van de Schrift kunnen omgaan, zonder dat we leven bij de persoonlijke ontmoeting met de levende God. We kunnen van hem leren dat de bedoeling van de Schrift is om ons tot de liefde te brengen. Als ons luisteren naar de Schrift niet het effect heeft dat de liefde in ons hart brandt, heeft de Schrift haar doel niet bereikt. In die zin legt Augustinus terecht de vinger bij het gevaar van letterknechterij, een ijver voor de Schrift zonder verstand van de Schrift, waarbij wij (onbewust menen te) beschikken over het Woord.

Om een volgende stap te zetten: Het is een doperse trek om de Bijbel tot een dode letter te verklaren. Calvijn verweet de kerk van de Middeleeuwen dat ze de Schrift het zwijgen had opgelegd. In de ethische theologie concentreert men zich zo op het centrum van de Schrift dat de Schrift als geheel ook verbleekt en niet meer gezagvol functioneert. Vandaag heeft dat een vertaling gekregen in de barthiaanse benadering van de Schrift. Ook de moderne hermeneutiek spreekt over de nieuwe wegen die de Geest in de geschiedenis schrijft, zodat feitelijk het Woord krachteloos is gemaakt. En laten we niet vergeten dat een wat doperse nadruk op de Heilige Geest ten koste van het Woord een valkuil voor een bevindelijke benadering van de Schrift is.

De Schrift zelf laat zien dat de op schrift gestelde woorden Gods woorden zijn. De lofreden van Ps. 119 op het Woord van God is overduidelijk. De woorden van God zijn heilig, zuiver, waarheid, eeuwig, enz. Maar ook Mozes roept op om de geboden te bewaren en te lezen (Deut. 6:6-7, etc). We vinden het meermalen bij de profeten dat God spreekt door middel van een profeet (bij. Jer. 37:2). We kunnen ook niet om de Bijbelteksten omtrent de inspiratie in 2 Tim. 3:16 en 2 Petr. 1:21 heen.

Er zit ook iets van Gods verbondsgewijze manier van handelen in. Wat Hij tegen Abraham heeft gezegd, zijn woorden die het nageslacht ook moet horen (Ps 78). In het Nieuwe Testament zien we dat de geschriften van het Oude Testament werden gelezen en als Gods Woord functioneerden.

Als we dit op ons in laten werken, ervaren we de diepte van deze werkelijkheid. God is niet minder aanwezig in de Schrift dan Hij aanwezig was bij de brandende braambos waarin Hij Zich aan Mozes openbaarde. Gods openbaring in de Schrift is zelfs rijker dan aan Mozes, omdat God Zich geheel uitspreekt in Zijn Woord. Zo kunnen we ons voorstellen dat de vervolgte kerk in het geheim samenkomt om de Schriften te lezen en te luisteren naar de verkondiging van het Woord. De keerzijde is dat wij in onze situatie al teveel de Bijbel als een dode letter zien, en ook goedkoop denken over Gods Woord.

Sprekend is de geschiedenis van John Rogers. Thomas Goodwin en Jeremiah Burroughs hoorden hem eens doordeweeks preken over het verwaarlozen van de Schriften. Na de preek begon hij vanuit Gods perspectief te spreken: 'Well, I have trusted you so long with my Bible: you have slighted it; it lies in such and such houses all covered with dust and cobwebs. You care

not to look into it. Do you use my Bible so? Well, you shall have my Bible no longer.’ Thomas Goodwin beschrijft wat er vervolgens gebeurde: ‘Rogers takes up the Bible from his cushion, and seemed as if he were going away with it, and carrying it from them; but immediately turns again, and personates the people to God, falls down on his knees, cries and pleads most earnestly: “Lord, whatsoever thou dost to us, take not thy Bible from us; kill our children, burn our houses, destroy our goods; only spare us thy Bible, only take not away thy Bible.”’

Vanwaar deze liefde tot de bundeling van boeken die wij Bijbel noemen? We hebben het hier over het geheimenis van de Heilige Geest. De Geest werkt niet alleen in de schepping, in de voorzienigheid, in de menswording van Christus, in het lijden en de opstanding van Christus, in het bewaren van de kerk en in het persoonlijk geestelijk leven, maar ook in het ontstaan, de bewaring en presentatie van de Schrift.

We spreken in dit verband over een onderscheiden werk van de Heilige Geest, namelijk de inscripturatie van Gods Woord. Dit betekent dat inspiratie niet alleen betrekking heeft op personen, maar ook op de tekst van de Bijbel. Wat een wonderlijk proces is dat. John Webster – die aanvankelijk op de lijn van Barth theologiseerde – spreekt hier fijnzinnig over de *theopneustie* van de Heilige Geest vóór het schrijven, tijdens het schrijven, in de verschillende redacties van de Bijbeltekst en in het proces van canonisering, zodat we vandaag mogen zeggen dat de Schrift primair Gods Woord is en dat we God Zelf horen spreken in Zijn Woord (*viva vox Dei*).

Op deze manier wordt de tegenstelling tussen de Schrift als Goddelijk spreken en als menselijk boek doorbroken. Bij Karl Barth vinden we deze tegenstelling wel. Hij verzet zich tegen het goddelijke karakter van het op schrift gestelde Woord van God. Barth vreest een statische ‘geïnspireerdheid’ van de Bijbel. Hij noemt de Bijbel niet Gods openbaring, maar hij ziet de Bijbel als een feilbaar menselijk boek dat God kan gebruiken om op een onmiddellijke wijze door de Geest tot Zijn openbaring te maken. Dat noemt hij dan inspiratie. Verbale inspiratie is dat God het feilbare gebruikt. Inspiratie is dan het geheel van het schrijven van de Bijbelse tekst tot de ‘toepassing’ in het hart. Inspiratie ‘gebeurt’. Inspiratie wordt meer uitgelegd als het klassieke begrip illuminatie.

Karl Barth reageert hiermee op Immanuel Kant en hij accepteert diens boedelscheiding tussen geloof en weten. Dit betekent dat Barth de Schrift als een menselijk geschrift ziet en dat er geen sprake is van eeuwige waarheden. Hij spreekt alleen over de Zelfopenbaring van God door menselijke geschriften heen. Barth blijft dus wel spreken over God en over Christus, maar het schriftgeworden Woord is grotendeels prijsgegeven.

Achter Barths onderwaardering van het Woord zit de afwijzing van de Schrift als een verzameling proposities alsof de Bijbel een wereldse entiteit is. Karl Barth wil alleen Christus het Woord noemen en niet de Schrift. Hij vreest dat we Gods soevereiniteit inperken als we benadrukken dat God Zich in de letters van Zijn Woord heeft geopenbaard en dat vermetele mensen denken dat zij God onder controle hebben als zij het Woord hebben. Die vermetelheid van mensen valt inderdaad niet mee en in ons zit een onuitroeibare neiging om God in onze binnenzak te willen krijgen.

Als we het protest van Karl Barth opvatten als protest tegen de behandeling van het Woord als een neutraal object kunnen we het waarheidsaspect hiervan honoreren. Barth houdt ons een spiegel voor als we menen zonder de Heilige Geest het object Schrift te verstaan. De duivel kan de Schrift ook naspreken zonder relatie met God. Er is een gevaar dat we het Woord van God reduceren tot een set waarheden die wij menen te beheersen, waar we veel te gemakkelijk over praten en waar elk geheim uit verdwenen is. Als we Barth verwerpen om onze eigen vanzelfsprekendheid in de omgang met het Woord te handhaven, hebben we nog nooit voor het Woord gebeefd. In de Reformatie is terecht onderstreept dat de Schrift ons niet alleen informatie geeft over God, maar dat we God Zelf ontmoeten in Zijn Woord. We zien thans ook een herneming van patristische exegese waarin deze tegenwoordigheid van God in Zijn Woord opnieuw wordt benadrukt.

Dit betekent dat we Karl Barths remedie tegen de formalisering van Gods Woord afwijzen. De remedie tegen een formele omgang met het Woord is niet dat we de Bijbel minder gezag geven, maar meer gezag. Gods Woord zegt over zichzelf dat het Gods Woord is en dat dit het ontzag en de gehoorzaamheid van de sprekende God toekomt. Barths exegese van teksten als 2 Tim. 3:16 en 2 Petr. 1:21 om inspiratie te reduceren tot illuminatie deugt eenvoudig niet. Als God het feilbare gebruikt, moet je ook zeggen dat God het verkeerde zegt. In welke grote duisternis van onzekerheid komen we zo terecht?

De remedie tegen het objectiveren en neutraliseren van Gods Woord is niet dat we een schriftleer ‘van beneden’ aanvaarden, maar integendeel, dat we opnieuw leren Gods Woord als het persoonlijk spreken van de levende God te verstaan. Een schriftleer ‘van boven’ dus, en dan geestelijk verstaan. Ik zou willen spreken van een presentie van de Geest in het Woord, zodat elke formele objectiviteit eruit is. God is niet gelijk aan Zijn Woord, maar geloof betekent wel dat we God persoonlijk op Zijn Woord geloven. En het huiveringwekkende tegendeel is ook waar: Door onze vraagtekens bij het Woord maken we God Zelf verdacht.

Het voorgaande roept de vraag op naar de relatie tussen Woord en Geest. We kunnen de Geest niet aan het Woord ontzeggen, zodat een simpele tegenstelling tussen Woord en Geest als object en subject niet voldoet. De Bijbelschrijvers zijn immers geleid door de Heilige Geest. Bovendien weten we dat Abram, Mozes en al degenen die God hoorden spreken, niet twijfelden of zij de levende God hoorden spreken. In het spreken van de drie-enige God was ook de effectiviteit van de Geest. Hetzelfde zien we in het spreken van God in de schepping. God spreekt en het is er. Hoeveel momenten meer zien we in de Schrift dat Gods spreken samengaat met het effect. De dode Lazarus wordt uit het graf geroepen door de levenwekkende stem van Christus. Deze momenten laten ons zien dat Gods spreken geen formele zaak is, maar dat Gods Woord levend en krachtig is, geen holle frase, maar een levende werkelijkheid. In die zin is de lutherse benadering wel te begrijpen waarin geen onderscheid wordt gemaakt tussen Woord en Geest. Vanuit het scheppende en herscheppende Woord gezien zijn ongeloof en onbekeerlijkheid dan ook verbijsterend. Voelen we dat nog of zijn we eraan gewend omdat we het levende Woord tot een dode letter hebben gemaakt?

Deze ontzaglijke werkelijkheid maakt het wel nodig om Woord en Geest te onderscheiden. Ook de notie van het verbond kan hier helpen. God treedt in een verbondsrelatie waarin Hij van de mens een verbondsinwilliging en verbondsgehoorzaamheid vraagt. In die zin zijn Gods woorden niet één op één als scheppingswoorden te duiden. Deze nuanceringen nemen echter niet weg dat we in het Woord met God Zelf hebben te maken en dat we mogen zeggen dat Hij spreekt en het er is. Wat een wonder om door de Geest de kracht van de Geest in het Woord te ervaren.

Deze gevoeligheid vind ik bijvoorbeeld bij Frame niet goed uit de verf komen. Wat mij betreft, spreekt hij hier te gemakkelijk over het Woord als een object en over de Geest Die werkt in het menselijk subject. Is het geen moderne trek om het menselijk subject zoveel zelfstandige ruimte te geven tegenover het spreken van God? Ook Frame wil - net als Hodge - het Woord te verdedigen tegen postmodern relativisme en moderne historische kritiek. Die intentie is positief te waarderen. Ik denk echter dat zijn betoog aan kracht gewonnen zou hebben als hij het moderne denkschema als zodanig onder kritiek zou hebben gesteld. Als we Frame lezen om er argumenten aan te ontlenen tegen de relativisering van de Schrift, zijn we bij hem aan het goede adres, maar als we op een geestelijke golflengte zoeken naar het geheimen van Gods spreken tot ons, kan zijn boek wel eens wat al te stellig Amerikaans overkomen.

Als we de Schrift als een dood object zien, is een dopers effect niet denkbeeldig. Uiteraard kan dit ook heel subtiel aanwezig zijn. In mijn onderzoek naar Edwards merkte ik dat hij zoveel nadruk legde op het 'immediate' werk van de Heilige Geest, dat het spreken van God door Zijn Woord (door de Geest) tot de mens verdwijnt en verbleekt. De uiterlijke roeping is dan niet meer het voertuig voor de inwendige roeping, maar komt er los van te staan. Misschien was dit wel een reden dat Kuyper zich aangetrokken voelde tot de leer van de Heilige Geest bij John Owen. Denkend vanuit de onmiddellijke wedergeboorte kan Gods spreken door het Woord verzwakken in ons denken, hoeveel wetenschappelijke argumenten we dan ook nog aandragen om de objectiviteit van de Schrift te verdedigen.

Wat dit betreft, kunnen we niet zonder Calvijn die vóór de verlichting stond en niet object en subject uit elkaar trok. De reformator denkt niet vanuit het menselijk subject, maar vanuit God, vanuit de sprekende God. Dat spreken van God is geen neutrale zaak, maar een geweldige realiteit.

Onvergelijkbaar is nog altijd zijn belijdenis van de zekerheid van het Woord door de Geest: 'Dit moet dus onveranderlijk vastgesteld blijven, dat zij, die door de Heilige Geest innerlijk onderwezen zijn, volkomen rust vinden bij de Schrift, en dat deze haar geloofwaardigheid in zichzelf heeft, en niet onderworpen mag worden aan bewijsvoering en redenering, en dat ze niettemin de zekerheid, die ze bij ons verdient te hebben, door het getuigenis van de Geest verkrijgt. Want ook al verwerft zij zichzelf door haar eigen majesteit eerbied, zo grijpt ze toch ons eerst dan ernstig aan, wanneer ze door de Geest in onze harten verzegeld is. Door diens kracht dus verlicht, geloven wij niet meer op grond van ons eigen of oordeel van anderen, dat de Schrift van God is; maar boven het menselijk oordeel uit stellen wij als zekerder dan zeker vast (even alsof wij daar de Godheid van God zelf aanschouwden), dat zij door de dienst van mensen, van Gods eigen mond zelf tot ons gekomen is. Geen bewijzen, geen waarschijnlijkheden zoeken

wij, waarop ons oordeel zou kunnen berusten; maar wij onderwerpen ons oordeel en inzicht als aan een zaak, de gelegen is buiten de onzekere kans, welke een beoordeling biedt (...) Zodanig dus is de overtuiging, die geen redenering vereist, zodanig de kennis, die op zeer goede grond rust; immers in haar vindt het verstand een meer onbekommerde en standvastige rust dan in enige redenering; zodanig ten slotte is het besef, dat slechts uit hemelse openbaring geboren kan worden. Ik zeg niets anders, dan wat ieder gelovige bij zichzelf waarneemt.'

Vandaag moeten en mogen we er nog iets bij zeggen. Terwijl de reformatoren zich beriepen op het gezag van de Schrift tegenover de traditie, dienen wij in onze ultra-individualistische tijd opnieuw te benadrukken dat we de Schrift ontvangen in de gemeenschap van de kerk en dat wij niet de eersten en de enigen zijn die de Heilige Geest hebben ontvangen om de Schrift uit te leggen. Er is een eenheid van de kerk die boven ons individualisme uitstijgt.

Een andere overweging is dat de nauwe relatie van Woord en Geest voor een herwaardering van de prediking pleit. De Heiderbergse Catechismus herinnert ons er in antwoord 98 aan dat Gods openbaring plaatsheeft door het gepredikte Woord en dat het levende Woord vraagt om een levende verkondiging.

Voor predikers is het van belang dat zij de relatie tussen Woord en Geest niet verstaan als een subject tegenover een dood object dat we op een wetenschappelijke wijze onderzoeken. Integendeel. De levende Christus is het grote Subject dat ons onder controle heeft. Wij zijn geen meesters van de tekst, maar Christus gebruikt Zijn Woord om ons te transformeren. Op de wijze van het Woord mogen we participeren in de transcendente realiteit van Christus onbeweeglijk koninkrijk.

Dit heeft ook implicaties voor de verhouding tussen *explicatio* (uitleg) and *applicatio* (toepassing) van de Bijbeltekst. Als predikers zich in hun eigen situatie aangesproken weten door Gods stem, is het gelijk duidelijk dat we geen strikte scheiding kunnen maken tussen uitleg en toepassing. Omdat God Zich in de menselijke existentie openbaart, is de toepassing gegeven met het verstaan van de tekst zelf. Daarom is er wel gepleit voor een homiletische exegese (Imminck), waarbij de exegese gedrenkt wordt in een sensitiviteit voor de context waarin het Woord wordt gepreikt en het effect wat het Woord door de Heilige Geest in de harten van gelovigen heeft. Het moge duidelijk zijn dat de voorbereiding op de prediking en de prediking zelf op deze wijze ook in een sterk Geest-elijk kader staan.

Kortom, het vleesgeworden Woord, het schriftgeworden Woord en het gepredikte Woord vormen een onlosmakelijke eenheid. Christus regeert ons door het (gepredikte) Woord in de kracht van Zijn Geest. De orde kan ook worden omgedraaid: Christus vergadert, beschermt en bewaart Zijn kerk door Zijn Geest en het (gepredikte) Woord (vraag en antwoord 54).

Terecht is deze eenheid van Woord en Geest wel het scharnierpunt van gereformeerde theologie genoemd (Van 't Spijker), omdat hier het fijnzinnige onderscheid tussen rooms, luthers, dopers en gereformeerd duidelijk wordt. Bij Rome wordt de Geest in de kerk opgesloten en heeft men met een beroep op de Geest het Woord verloren. De dopers scheiden Woord en Geest, terwijl de lutherse traditie het onderscheid tussen Woord en Geest al te zeer uit het oog is verloren. Calvijn heeft ons als theoloog van de Geest geleerd dat de Geest soeverein met het Woord werkt (*cum*

verbo), terwijl hij tegelijkertijd duidelijk maakt dat de Geest geen toevoeging/plus is bij het Woord, maar ons het Woord toe-eigent en ons in de levende realiteit van het Woord doet wandelen.

Gegeven het gewicht van het Woord in de handen van Christus is het begrijpelijk dat de duivel er alles aan gelegen is om het Woord en de verkondiging ervan te ondermijnen. Daarom bidden wij dagelijks dat zijn aanslagen tegen Gods heilig Woord verijdeld zullen worden (vraag en antwoord 123 HC)

GEESTELIJKE LESSEN VAN KENNETH MACGRAE (5)

Opnieuw luisteren we naar de geestelijke levenswijsheid die Kenneth MacRae (1912-1963) in zijn ambtelijke bediening opdeed, omdat we hierin iets proeven van de Schotse christocentrische affectieve spiritualiteit:

- I have great reason to thank the Lord for such a day, especially when I consider how I grieved Him away from me during the last two days through my faithless worrying over worldly cares.
- Preached from Luke 22:24 but felt very mechanical and heartless throughout, so that I left the church quite downcast in spirit and afraid that the Lord had utterly forsaken me to a barren Sabbath. He has brought a great happiness into my life (McRae is in deze week getrouwd, WvV), but it would seem as though that happiness was engaging my affections and interest too much, with a consequent loss of spirituality.
- Still very dry but feel that part of my weariness in prayer is due to a lack of the realization that I am speaking to the Most High and that He is hearing me. Was ever of the Lord's servants as helpless in prayer as I?
- An awakening consideration with regard to this German menace is the German Higher Criticism that has so long been patronized and imbibed by many leaders and schools of religious thought, especially in Presbyterian Scotland and Nonconformist England. For years past nothing would serve our aspiring youth and men of culture but a term in some German University, there to assimilate the godless learning of Harnack and Wellhausen. But God is now showing us that the haunt of a godless culture is also the land of barbaric militarism, and that Krupp's cannon factory is a related phenomenon to Pfeleiderer's infidel lecture room (dit schrijven ontvangt McRae in de eerste wereldoorlog en neemt hij op in zijn dagboek; een treffend verband tussen Duitse Bijbelkritiek en het barbarisme van de eerste wereldoorlog).
- Felt ere the evening service was over that prayer was not getting the place in my life which it ought, and resolved once again to give half an hour daily to the Lord in prayer, this half an hour to be given in the evening, immediately after tea. The following comments itself: Monday, for my congregation; Tuesday, for my church; Wednesday, for my people; Thursday, for my country; Friday, for my home; Saturday, for my soul.

Tot slot

De tijden vliegen. Voor onze oude mens een bedreiging, voor de nieuwe mens een blijde boodschap dat de grote dag van de nieuwe hemel en de nieuwe aarde spoedig doorbreekt waarin de heerlijkheid van Christus openbaar zal zijn en de totaliteit van de schepping in Zijn heerlijkheid gedrenkt zal zijn.

jullie W. van Vlastuin